

Drieluik: De herdenking op Fort bij Rijnauwen, de achtergronden

Een monument met een levensverhaal

BUNNIK – Dit jaar op 4 mei verzamelt – bij goed weer – mis-schienen wel een record aantal mensen zich bij het monument op Fort bij Rijnauwen. Maar hoe en wanneer is dit monument ontstaan? Uit welke verschillende elementen bestaat het monument? En wie regelt dat allemaal? Deze vragen beantwoorden we nu. Zodat we – letterlijk – weten waar we staan op 4 mei om 20.00 uur.

Fort bij Rijnauwen werd van het najaar 1942 tot het voorjaar van 1944 door de Duitse bezetters gebruikt als fusilladeplaats. Er zijn minimaal 52 mensen omgebracht. Na de oorlog werd het fort door de Nederlandse Krijgsmacht gebruikt voor opslag van munitie. In 1947 werd door nabestaanden het eerste deel van het monument neergezet; een muur met de tekst 'Opdat wij nooit vergeten' en drie namen van gevallen.

Publiek

Hans Nap woont in Bunnik en geeft rondleidingen op het fort. Hij is gepensioneerd onderwijzer en verdiept zich al jaren in de geschiedenis van dit terrein. "Tot 1967 was het fort niet toegankelijk voor publiek. Elke vorm van bezoek was moeizaam, omdat er munitie opgeslagen lag. In 1967 werd het Fort overgedragen aan de Dienst der Domeinen (red.: de aangewezen instantie om Rijkseigendom over te dragen of te verkopen)."

In diezelfde periode, toen duidelijk werd dat het Rijk van het fort af wilde, ontstonden er plannen voor het terrein. Hans Nap: "De sterrenwacht in Utrecht had verregaande plannen om een nieuwe sterrenwacht neer te zetten, de tekeningen lagen al klaar." Het gebouw zou in de hoek van het huidige monument komen, maar daar werd een stokje voor gestoken. "Er was jarenlang geen onderhoud gepleegd, waardoor bijzondere plantensoorten waren opgedoken.

Een commissie uit Den Haag besloot uiteindelijk dat de natuur daar te bijzonder was."

Herdenking

In 1976 kwam het fort in handen van Staatsbosbeheer. Dat bood mogelijkheden voor nabestaanden om hun geliefden te herdenken op de plek waar zij geëxecuteerd waren. In 1980 vond de eerste stille tocht plaats. Sindsdien is nooit een jaar overgeslagen. Ook de Rotaryclub Bunnik was nauw betrokken bij die eerste herdenking. En dat is de serviceclub nog steeds.

Voor de jaren tachtig was het monument niet meer dan een vlaggenmast en één muurtje met de namen van drie van de gevallen. In de jaren voor die eerste herdenking veranderde dat. Er kwamen gedenkstenen bij. Maar ook werd er in 1980 een flink hekwerk geplaatst, dat het monument aanzien gaf. Hans: "Het hek komt van de van Sijpesteijnkazerne achter Centraal Station Utrecht, die destijds moest wijken voor de bouw van Hoog Catharijne."

Stichting

In 1981 werd de Stichting Herdenkingsmonument Fort Rijnauwen opgericht. De stichting stelde zich ten doel om het monument te behouden, de jaarlijkse herdenking te organiseren en de gegevens van de gefusilleerden te archiveren.

Het monument in 1946. Foto: Archief Hans Nap

"De tekeningen voor een nieuwe sterrenwacht lagen al klaar."

Dat is nog altijd de doelstelling van de stichting, tegenwoordig met Janneke Schermers, Bunniker en voormalig Tweede Kamerlid, als voorzitter. Janneke Schermers: "Het besef dat in de prachtige naturomgeving van het Fort tientallen jonge mensen die vchten voor onze vrijheid hun laatste schrede hebben gezet, geeft ons steeds weer de motivatie om de herinnering aan hen levend te houden."

De klok

Behalve het hekwerk, kwam er in de jaren tachtig ook een klok bij. Hans Nap: "De klok komt uit de Lucaskerk uit Hoograven, Utrecht. De kerk werd gesloopt, een onbekende schonk de klok aan de stichting." De klokkenstoel is ontworpen, vervaardigd en in 1985 geplaatst door oud-bestuurslid Joop den Ouden. Kort na de plaatsing is Joop den Ouden overleden.

Als u er langsloopt op 4 mei of tijdens een rondleiding op een ander moment, moet u toch eens naar de details kijken. Hans: "De klok heeft vier palen van verschillende lengtes. Dat staat symbool voor de verschillende leeftijden van de gefusilleerden. Er zijn grove lijnen gebruikt, dat symboliseert de grove manier waarop hier een einde kwam aan mensenlevens." (AC)

nen lopen maar niet zo ver, kunnen om 18.45 uur op het fort worden gebracht, met max. één begeleider.

Iedereen die gebruik wil maken van de opvang in het Kruithuis moet zich uiterlijk maandag 27 april melden bij John Louwerse, tel.6562882 (evt. telefoonbeantwoorder inspreken) of johnlouwerse@kpnmail.nl. Hij inventariseert de belangstelling en is ook beschikbaar voor uw vragen.

opgelezen. Maar wie waren zij? Hoe kwamen zij hier terecht? En hoe ontstond het monument waar dit jaar alweer de zeventigste verjaardag van de bevrijding wordt herdacht? Op deze en andere vragen willen we antwoord geven in een driedelige artikelenserie. Vorige week kon u lezen over de fusillades zelf. Deze aflevering gaan we in op de ontstaansgeschiedenis van het monument.

Grond van spoortunnel, knothout en boom en tegels van oude schoolplein

Speeltuin Anne Frank-school: een gezamenlijk project

De leerlingen van de Anne Frankschool zijn erg blij met de nieuwe natuurspeeltuin. Ze kunnen niet wachten tot hij geopend wordt. Foto: Agnes Corbeij

BUNNIK – Wat begon met een project met veel wensen en nul budget, is inmiddels uitgegroeid tot een prachtige natuurspeeltuin, opgezet en uitgedacht door kinderen en ouders van de Anne Frankschool in Bunnik. Met de Anne Frankboom, een echte zaailing van de boom in Amsterdam, als centraal punt, is de speeltuin een project geworden om trots op te zijn.

Na de zomer ontstond de behoefte toen de oude Camminghaschool gesloopt werd, om iets te doen aan het schoolplein. Vier ouders pakten de handschoenen op, een van hen is Ronald Michels. Ronald: "We hebben allereerst een brainstormavond belegd met een aantal kinderen. Daar kwam uit dat ze vooral verstoppelkes misten, zoals ze die hadden op het oude schoolplein. Ook misten ze heuveltjes en plekken om onderdoor te klimmen."

Materialen

Met die ideeën gingen de ouders naar tuinontwerper Monique Wilmerk. "Zij adviseerde om naar natuurlijke materialen te gaan kijken. Ze heeft het hele ontwerp gemaakt." De volgende stap was overleg met de gemeente. "Zij gaven toestemming. Ook kregen we hulp in natura. De aannemer die de tunnel onder het spoor maakt, heeft overgebleven grond hier gebracht. Dat heeft de gemeente mooi neergelegd."

Zo ontstonden de heuvels, waar nu alweer mooi gras op groeit, met een tunnel er onderdoor. Verder was er contact met de knotploeg Kromme Rijn. "Zij hebben hun knothout bij ons neergelegd." In een paar zaterdagen tijd werden van die wilgentakken prachtige speeltoestellen gebouwd. Een tunnel, een aantal hutjes en zelfs een heel labirint. Daar hebben veel ouders, grootouders, buurtbewoners en uiteraard kinderen, bij geholpen.

Olifant

Een aantal elementen zijn teruggekomen van de oude Anne Frankschool. De beroemde Anne Frankschool olifant is gerestaureerd. "Dat was kostbaar, een nieuwe was goedkoper geweest. Maar deze olifant is onmisbaar op het plein van de Anne Frankschool. Hij staat er al zo lang." Daarnaast ligt er een klimboom, die bij de oude school naast de olifant stond. Ronald: "Toen ze die bomen gingen kappen, hebben wij contact opgenomen met de aannemer. Voor een kop koffie met gebak wilde hij de boom heel houden en hier neerleggen."

Ook is er een amfitheater gemaakt, met tegels uit het schoolplein van de oude school. "Die mozaïektegels zijn door leerlingen gemaakt, jaren geleden." Het idee van een amfitheater maakte de leerkrachten heel enthousiast. "Ze gaan graag af en toe buiten lesgeven. De tribune staat ook om de

Anne Frankboom heen, dus kunnen ze daar ook makkelijk les over geven."

Geld

Ook al hebben de ouders en kinderen het meeste werk zelf gedaan, er moest toch ergens geld vandaan komen. Dat is uiteindelijk neergelegd door beide BSO's die in hetzelfde gebouw zitten en ook gebruik maken van de natuurspeeltuin. "Ook was er nog wat geld over van de stichting van ouders die de overblijf regelden. Aangezien we nu een continu-rooster hebben, is die stichting niet meer nodig. Het overgebleven geld zit nu in de speeltuin."

Het is een project geworden waar veel partijen zich van hun goede kant hebben laten zien, met een prachtig resultaat als gevolg. Vele ouders hebben ook hun eigen kennis ingezet, zoals bijvoorbeeld Gert Dassen, hovenier uit het dorp. Hij gaf plantenadvies. De kinderen zijn tevreden. Renske: "Met het labirint hebben we al een nieuw spel bedacht. Het jagersspel. Dan moet je een dier uitbeelden als je gevonden wordt. Als de zoeker goed raadt wat voor dier je bent, heb je gewonnen."

Bouwen

De nieuwe natuurspeeltuin wordt vrijdag geopend, tijdens de Koningsspelen. Dan is hij voor iedereen toegankelijk, zeven dagen in de week. Ronald: "Je ziet nu al dat dit gebied buiten schooltijden veel meer gebruikt werd dan het oude schoolplein. Dat is heel waardevol. Ik hoop dat ze daar rekening mee houden als ze nadenken over bouwen op het Scholeneiland." (AC)

Activiteiten in De Schoudermantel

ODIJK – In mei zijn er naast de activiteiten op woensdagmiddag nog een aantal leuke dingen te doen in De Schoudermantel.

- Lasergamen groep 7/8 op vrijdag 1 mei van 19:30 – 22:00 uur. Entree 3 euro, munten 50 cent. Let op! Het is echt belangrijk dat je je aanmeldt in verband met de voorbereidingen en het maximum aantal deelnemers!

- Moeder Dochter Bingo op zondag 10 mei van 14:30 – 17:30 uur. Entree 5 euro, munten 1 euro. Naast cadeautjes geven en ontvangen, ontbijt op bed óók echt samen even wat doen op moederdag? Entree inclusief welkomstdrankje en hapjes. En natuurlijk: met prachtige prijzen! Belangrijk: meld je aan in verband met de voorbereidingen en het maximum aantal plaatsen!

Aanmelden kan via mail: aonderwater@schoudermantel.nl vVia Facebook: Astrid Onderwater Jongerenwerker, of via bericht / app: 06-11311960

Bijwonen

Dit jaar is het 70 jaar geleden dat Nederland werd bevrijd, reden voor de stichting om extra aandacht te besteden aan ouderen en minder valide mensen. Er wordt alles aan gedaan om hen in de gelegenheid te stellen de herdenking mee te maken.

Mensen in een rolstoel kunnen deelnemen aan de stille tocht. Als vervoer of begeleiding een probleem is, dan wordt daarvoor een oplossing gezocht. Mensen die, al dan niet met een rollator, zelfstandig kun-

Monument op Fort bij Rijnauwen

Elk jaar weer wordt de dodenherdenking op Fort bij Rijnauwen massaal bezocht. Door Bunnikers die stil willen staan bij het feit dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, door Utrechters die een keer een bijzondere locatie willen bezoeken op dit plechtige moment en door nabestaanden, die iemand herdenken die op Fort bij Rijnauwen werd gefusilleerd in de Tweede Wereldoorlog.

Elk jaar worden de namen van de gefusilleerden